

Sygn. akt: I C 83/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2024 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Ewa Oknińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Alicja Pniewska

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2024 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z **powództwa J. K., E. K.**

przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę ewentualnie o zapłatę

I. ustala, że umowa kredytu hipotecznego (...) nr (...) z dnia 26 października 2007 r. zawarta pomiędzy powodami i pozwanym jest nieważna,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwoty 104.037,36 (sto cztery tysiące trzydzieści siedem 36/100) zł i 44.156,59 (czterdzieści cztery tysiące sto pięćdziesiąt sześć 59/100) CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 marca 2024 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że spełnienie przez pozwanego zasądzonych świadczenia pieniężnego winno nastąpić za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów zwrotu pozwanemu udostępnionego na mocy spornej umowy kredytu kapitału w kwocie 203.633,06 (dwieście trzy sześćset trzydzieści trzy 6/100) zł,

III. w pozostałym zakresie oddala powództwo główne o zapłatę,

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.800 zł tytułem kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

sędzia Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 83/23

UZASADNIENIE

Powodowie E. K. i J. K. domagali się od pozwanego (...) Bank (...) S.A. w W.:

- ustalenia, że umowa kredytu hipotecznego (...) nr(...) z dnia 26.10.2007 r. jest w całości nieważna,
- zasądzenia łącznie na rzecz powodów kwoty 104.037,36 zł i 44.156,59 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty,

-ewentualnie w przypadku przyjęcia, że umowa kredytu wiąże z pominięciem mechanizmu denominacji, wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kwoty 30.304,28 zł i 19.536,74 CHF, wskutek uznania postanowień zawartych w umowie: § 5 ust. 3, § 5 ust. 4, § 13 ust. 7 za bezskuteczne wobec powodów.

Ponadto, wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazali, że w dniu 26 października 2007 r. powodowie działając jako konsumenci, zawarli z pozwanym umowę kredytu. W ich ocenie postanowienia § 5 ust. 3, § 5 ust. 4, § 13 ust. 7 umowy stanowią klauzule abuzywne, przy czym sama idea spłaty w walucie innej aniżeli waluta, w której jej udzielono jest nieważna. Bank przy zawieraniu umowy posługiwał się przygotowanym przez siebie wzorcem, na którego brzmienie powodowie nie mieli żadnego wpływu. W oparciu o kwestionowane postanowienia, bank stworzył sobie m.in. możliwość ustalania w sposób dowolny kursu waluty. W trakcie prezentacji oferty i składania wniosku kredytowego nie wskazywano powodom czynników ryzyka, związanych ze zmianami kursu CHF, ani też sposobu określania kursów i skutków stosowania klauzul denominacyjnych. Powodowie przedmiotowej umowie zarzucili nieważność z uwagi na:

- sprzeczność z art. 353¹ k.c., art. 69 ustawy Prawa bankowego, zasadami współżycia społecznego,
- wprowadzenie postanowień stanowiących niedozwolone postanowienia w rozumieniu art. 353¹ k.c., nieprawidłowe określenie sposobu dokonywania denominacji,
- zastosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych polegających na nieprzedstawieniu kredytobiorcom rzetelnej informacji o ryzyku związanym z zaoferowanym produktem,
- niemożności ustalenia oprocentowania kredytu.

Powodowie wskazali, że z roszczeniem o ustalenie nieważności umowy związane jest roszczenie o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów wpłaconej dotychczas kwoty stanowiącej sumę wszystkich kwot wpłaconych na rzecz banku tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych, prowizji, odsetek karnych.

Pozwany (...) **Bank (...) S.A. w W.** w odpowiedzi na pozew domagał się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami. Pozwany wskazał, że kwestionuje powództwo co do zasady i wysokości, nie kwestionuje jedynie wysokości kwot spłaconych przez powodów, wynikających z zaświadczenia z dnia 14.10.2022 r.

W uzasadnieniu wskazał na całkowitą bezzasadność zarzutu nieważności umowy kredytowej, jako sprzecznej z przepisami ustawy i zasadami współżycia społecznego. Pozwany zakwestionował twierdzenia odnoszące się do tego, że postanowienia umowy stanowią klauzule niedozwolone. W ocenie pozwanego wniesiony pozew stanowi wyłącznie próbę uchylecia się przez powodów od skutków ważnie i z pełną świadomością zawartej umowy poprzez następcze badanie i kwestionowanie trafności podjętych decyzji, które okazały się dla kredytobiorcy mniej korzystne niż w dniu zawarcia umowy. Bank wskazał, że wybór kredytu był przemyślaną i dobrowolną decyzją powodów. Została im oddana do dyspozycji precyzyjnie określona kwota kredytu wyrażona w CHF. Nie sposób w ocenie pozwanego przyjąć, że postanowienia umowy rażąco naruszają interesy kredytobiorcy lub są sprzeczne z dobrymi obyczajami. Powodowie byli świadomi ryzyka kursowego istniejącego na etapie wypłaty i spłaty kredytu, zostali o nim pouczeni przed zawarciem umowy. Ponadto korzystanie z tabeli kursów banku miało charakter fakultatywny i zależało od woli stron. Każdy klient banku był uprawniony do negocjowania kursu waluty CHF. W tym zakresie wystarczało zawarcie z bankiem umowy ramowej w zakresie współpracy na rynku finansowym. Umowa pozwalała na negocjacje m.in. kursu wypłaty. Powodowie skorzystali z takiej możliwości. Natomiast § 13 wzoru umowy dawał kredytobiorcy możliwość spłat rat kapitałowo – odsetkowych przez potrącenie przez bank swoich wierzytelności z rachunku oszczędnościowo – kredytowego, rachunku walutowego oraz rachunku technicznego. W przypadku gdy klient zdecydował się na spłatę

z rachunku walutowego oraz rachunku technicznego i spłatę bezpośrednio w CHF, nie znajdował zastosowania kurs sprzedaży dewiz z tabeli kursów banku.

W ocenie pozwanego, postanowienia umowy o kredyt stanowiły przedmiot indywidualnych uzgodnień. Nawet w przypadku uznania, że klauzule denominacyjne mają charakter postanowień abuzywnych, (czemu pozwany zaprzecza) i wyeliminowania ich z umowy, umowa kredytu pozostaje w mocy, a powodowie zaciągnęli zobowiązanie w walucie obcej.

Pozwany dodatkowo wskazał, że strona powodowa nie wykazała interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy.

Na rozprawie w dniu 13 marca 2024 r. pełnomocnik pozwanego na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.p.c. oświadczył, że korzysta z prawa zatrzymania kwoty dochodzonej przez powodów do czasu zaoferowania przez powodów kwoty 203.633,09 zł, wypłaconej w związku z podpisaną umową kredytu. Jednocześnie podniósł zarzut zatrzymania kwoty dochodzonej przez stronę powodową do czasu zaoferowania kwoty 203.633,09 zł. (dowód: protokół z rozprawy z dnia 13 marca 2024 r. k. 345 v. -346)

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowie działając jako konsumenci wystąpili w dniu 18 października 2007 r. do pozwanego z wnioskiem o udzielenie kredytu w kwocie 201.835,58 zł. Jako wnioskowaną walutę kredytu wskazano franka szwajcarskiego. We wniosku zostało zawarte oświadczenie kredytobiorców, że poniosą ryzyko zmiany kursów walutowych. Powodowie zostali poinformowani, że w przypadku wzrostu kursów walut, podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej. W przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej, kredyt jest wypłacany po ustalonym przez bank kursie kupna dla dewiz, w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej, kredyt jest spłacany po ustalonym przez bank kursie sprzedaży dla dewiz.

(dowód: wniosek kredytowy z zał. k. 151-162)

W dniu 26 października 2007 r. pomiędzy powodami a pozwanym została zawarta umowa kredytu hipotecznego (...) nr (...), na podstawie której bank zobowiązał się postawić do dyspozycji powodów kredyt w kwocie 93.174,95 CHF z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego, spłatę kredytu konsolidacyjnego oraz kredytowanie ubezpieczenia od ryzyka utraty pracy, całkowitej niezdolności do pracy i pobytu w szpitalu, na potrzeby własne (§ 2 ust. 1 umowy).

Zgodnie z § 5 ust. 3 umowy kredyt był wypłacany w walucie polskiej na finansowanie zobowiązań w kraju.

Do wypłaty kredytu w walucie polskiej stosuje się kurs kupna dla dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, z kolei w przypadku wypłaty kredytu w walucie wymiennej stosuje się kursy kupna dla dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązujące w (...) SA w dniu zlecenia płatniczego (§5 ust. 4. i § 5 ust. 5).

W postanowieniach wstępnych umowy obejmujących definicję użytych pojęć, wskazano, że tabela kursów to tabela kursów (...) SA obowiązująca w chwili dokonywania przez (...) SA określonych w umowie przeliczeń kursowych (§1 pkt 8 umowy).

W § 6 i 7 umowy wskazano, że odsetki od kredytu będą ustalane w walucie kredytu według zmiennej stopy procentowej w stosunku rocznym, stanowiącej sumę stawki referencyjnej i stałej marży. Stawkę referencyjną określono jako stawkę LIBOR publikowaną o godzinie 11.00 GMT lub 11.00 na stronie informacyjnej Reuters w drugim dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obrachunkowe, przy czym w § 1 ust. 7 umowy wskazano, że dla kredytów udzielanych w CHF stawką referencyjną jest stawka LIBOR dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych (LIBOR 3M).

W dacie zawarcia umowy stopę procentową ustalono na poziomie 4,1717 %, co stanowiło sumę stawki referencyjnej – 2,7717 % i stałej marży – 1,40 p.p. (§ 7 ust. 1).

W § 10 ust. 1 umowy określono, że prowizja Banku od udzielonego kredytu wynosi o CHF.

W § 13 ust. 1 i § 13 ust. 7 umowy postanowiono, że spłata kredytu i odsetek będzie następować w drodze potrącania przez pozwanego Bank wierzycelności ze wskazanego przez powodów rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego, prowadzonego w PLN. Potrącenie miało następować w złotych w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty kredytu w CHF przy zastosowaniu kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w pozwanym Banku w dniu wymagalności według aktualnej „Tabeli kursów”.

Niespłacenie przez Kredytobiorcę części albo całości raty w terminie umownym spowoduje, że należność z tytułu zaległej spłaty staje się zadłużeniem przeterminowanym i może zostać przez (...) S.A. przeliczona na walutę polską według kursu sprzedaży dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującego w (...) S.A. w dniu o którym mowa w § 13 ust. 3. Jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpi w walucie innej niż polska: 1) w formie bezgotówkowej – kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującego w (...) S.A. w dniu wpływu środków, 2) w formie gotówkowej - kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla pieniędzy (aktualna Tabela kursów) obowiązującego w (...) S.A. w dniu wpływu środków (§ 18 ust. 1 i § 19 pkt 1 i 2).

Zabezpieczeniem kredytu było m.in., ustanowienie hipoteki zwykłej w wysokości 93.174,95 CHF oraz hipoteki kaucyjnej do kwoty 23.293,74 CHF na kredytowanej nieruchomości, (§ 11 ust. 1 umowy)

Zgodnie z § 30 umowy, powodowie oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany kursów waluty, polegającym na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu.

(dowód: umowa k. 54-64)

W dniu 26 października 2007 r. powód J. K. (posiadacz rachunku) i dealer G. P. podpisali potwierdzenie zawarcia negocjowanej, natychmiastowej transakcji wymiany walut bezgotówkowej nr (...). Wskazano, że waluta i kwota zakupiona przez posiadacza rachunku wynosi 44.963,88 zł, waluta oraz kwota sprzedana przez posiadacza rachunku: 20.864,91 CHF, a kurs wymiany walut wynosi 2,1550.

Ponadto w dniu 19 listopada 2007 r. powód J. K. (posiadacz rachunku) i dealer W. S. podpisali potwierdzenie zawarcia negocjowanej, natychmiastowej transakcji wymiany walut bezgotówkowej nr (...). Wskazano, że waluta i kwota zakupiona przez posiadacza rachunku wynosi 64.000 zł, waluta oraz kwota sprzedana przez posiadacza rachunku: 28.789,92 CHF, a kurs wymiany walut wynosi 2,2230.

Ponadto w dniu 11 stycznia 2008 r. powód J. K. (posiadacz rachunku) i dealer A. B. podpisali potwierdzenie zawarcia negocjowanej, natychmiastowej transakcji wymiany walut bezgotówkowej nr (...). Wskazano, że waluta i kwota zakupiona przez posiadacza rachunku wynosi 86.686,63 zł, waluta oraz kwota sprzedana przez posiadacza rachunku: 39.764,51 CHF, a kurs wymiany walut wynosi 2,1800.

(dowód: potwierdzenia zawarcia negocjowanej natychmiastowej transakcji wymiany walut bezgotówkowej – k. 187, 189, 191)

Środki z kredytu zostały wypłacone w kwocie 203.633,06 zł

(bezsporne, ponadto dowód: zaświadczenie k.71-76)

Na podstawie aneksu nr (...) do umowy kredytu z dnia 23 stycznia 2014 r. powodowie mogą dokonywać spłaty rat w walucie CHF.

(dowód: aneks – k.67- 67 v.)

Powodowie przeznaczili środki z tytułu kredytu na zakup lokalu mieszkalnego, roboty wykończeniowe lokalu i spłatę innego kredytu konsumpcyjnego. W mieszkaniu zamieszkał syn powodów, a obecnie zamieszkuje ich córka. W kredytowanej nieruchomości nie była prowadzona ani zarejestrowana działalność gospodarcza. Mieszkanie nie było wynajmowane.

Środki z kredytu powodowie otrzymali w PLN. Powodowie początkowo spłacali raty kredytu w PLN. Od chwili podpisania aneksu, raty spłacają w CHF.

Do dnia wniesienia pozwu (tj. do dnia 10 stycznia 2023 r.) powodowie zapłacili na rzecz pozwanego kwotę 104.037,36 zł i 44.156,59 CHF z tytułu kredytu.

Powodowie w 2021/2022 r. dowiedzieli się, że umowa kredytu zawiera nieuczciwe warunki.

Po pouczeniu o możliwych konsekwencjach ustalenia nieważności umowy, powodowie podtrzymali powództwo.

(dowód: przesłuchanie powodów k. 345 – 345 v., zaświadczenie – k. 71-76)

Sąd zważył, co następuje:

Żądanie powodów o ustalenie nieważności umowy kredytu zasługuje na uwzględnienie, natomiast żądanie główne o zapłatę zasługuje na uwzględnienie w zasadniczej części.

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił na podstawie niekwestionowanych przez strony dokumentów – w szczególności umowy kredytowej. Sąd dał wiarę również zeznaniom strony powodowej i świadków w takim zakresie w jakim znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym. Podnieść należy, że świadek A. R. nie uczestniczyła w rozmowach z powodami w procesie zawierania spornej umowy, natomiast świadek M. P. nie pamiętała okoliczności związanych z zawarciem umowy.

Sąd pominął wniosek dowodowy strony pozwanej dotyczący dopuszczenia dowodu z opinii biegłego. Pominięcie dowodu zgłaszanego przez stronę jest bowiem dopuszczalne wtedy, gdy okoliczności sporne, na które dowód powołano, zostały dostatecznie wyjaśnione (wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r. sygn. (...), wyroki SN: z 12 stycznia 2005 r., (...), z 5 lutego 2009 r., (...) i z 13 grudnia 2010 r., (...)). Opinia biegłego stanowi jedynie dowód dający Sądowi, rozstrzygającemu sprawę merytorycznie, dokonanie ustaleń w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych (a więc wiedzy wykraczającej poza objętą zakresem wiedzy ogólnej – powszechnej). W tej sprawie Sąd uznał, że zgromadzone w sprawie dowody w postaci dokumentów i zeznań strony powodowej, w pełni pozwalają na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, zaś wniosek dowodowy o dopuszczenie opinii biegłego potraktował, z uwagi na powyższe, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

Powodowie posiadają interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie tej umowy stosunku prawnego lub jego treści z uwagi na sprzeczności umowy z przepisami prawa oraz w przypadku wyeliminowania niektórych jej postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ Kodeksu cywilnego (k.c.) skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona

obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jaką jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn (np. z tytułu zaległych rat, wskutek wypowiedzenia umowy, dokonania nadpłaty), zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle tej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, że na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, że bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.). W myśl art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony przedmiotowej umowy kredytu) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W ocenie Sądu zasadnicze postanowienia spornej umowy spełniają co do zasady przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem i strony umowy i kwota oraz waluta kredytu, cel, na jaki został udzielony, zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany.

Zatem w ocenie Sądu umowa łącząca strony - ze względu na jej konstrukcję - nie może być uznana za nieważną. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacona w walucie polskiej. Dopuszczalne jest zawieranie tego typu umów w świetle art. 358⁽¹⁾ § 2 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem istnieje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecnictwie zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (por. wyrok SN w sprawie (...), (...), uzasadnienie wyrok SN w sprawie(...)).

W przedmiotowej sprawie walutą kredytu jest CHF, natomiast walutą wykonania kredytu był złoty polski. Strona powodowa bowiem zobowiązana była spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w CHF. Zgodnie z orzecznictwem SN dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania w walucie obcej oraz zastrzeżenie sposobu wykonania umowy tj. wypłaty i dokonywania spłaty kredytu w złotych polskich. Ponadto zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Zdaniem Sądu powyższa umowa stanowi swojego rodzaju wariant umowy kredytowej przewidzianej w przepisach ustawy prawo bankowe. Bez wątplenia bowiem celem stron było udostępnienie przez pozwanego powodowi równowartości określonej kwoty pieniędzy oraz jej zwrot przez powodów w określonym w umowie terminie - przy czym miernikiem tej wartości miał być kurs franka szwajcarskiego do waluty polskiej.

W przypadku ryzyka zmiany kursu wskazać trzeba natomiast, że na zmianę kursu waluty wpływa szereg czynników ekonomicznych jak i pozaekonomicznych, niezależnych od woli stron zawartej umowy. Jak wynika z oświadczeń, kredytobiorcy zostali poinformowani o ryzyku kursowym i że po zapoznaniu się z ofertą Banku zdecydowali się zawrzeć umowę kredytu. Kursy walut z natury swojego funkcjonowania cechują się zmienną wartością, wykazując raz tendencję wzrostową, a innym razem spadkową. Zmienność kursów walut jest faktem powszechnie znanym, nie wymagającym dowodu.

Co do zasady zatem uznać trzeba, że brak jest podstaw do uznania, że umowa ze względu na jej konstrukcję (umowa kredytu denominowanego) była sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego.

Niemniej, opisany w umowie mechanizm obliczania wzajemnych zobowiązań wymaga oceny również w aspekcie sposobu ustalania kursu waluty niezbędnego do tych operacji i informacji przez bank, w tym zakresie, gdyż powodowie podnieśli zarzut, że postanowienia umowy w tym zakresie mają charakter niedozwolony.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszają jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3).

Stosownie do § 5 ust. 3 umowy, określono, że wypłata kredytu miała nastąpić według kursu kupna dla dewiz (aktualnej Tabeli kursów) obowiązującego w (...) SA według w dniu realizacji zlecenia płatniczego. Z kolei w § 13 ust. 1 i ust. 7 umowy, wskazano, iż środki z rachunku (...) przeznaczone na spłatę kredytu pobierane były w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony był kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...), w dniu wymagalności, według aktualnej Tabeli kursów. Ponadto pozostałe kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów. Przy czym treść umowy nie określa procedury ustalania ww. kursów. W §1 pkt 7 umowy wskazano jedynie, że aktualna tabela kursów to tabela kursów (...) SA obowiązująca w chwili dokonywania przez (...) SA określonych w umowie przeliczeń kursowych.

Tak więc, zmiana kursu waluty wpływała na wypłacone w złotych kwoty kredytu oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorców kwoty rat kapitałowo – odsetkowych, a ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosili kredytobiorcy. Spłata kredytu następowała w złotych polskich w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej. Do przeliczeń wysokości rat kapitałowo – odsetkowych spłacanego kredytu zastosowanie miał kurs sprzedaży danej waluty obowiązujący w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Bez wątplenia powodowie w chwili zawierania umowy kredytu nie mieli żadnego wpływu w zakresie ustalenia kursu waluty CHF, niezbędnego do ustalenia wzajemnym zobowiązań stron, co wynika z zeznań powodów, że zakres dopuszczalnych negocjacji był znikomy. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że pozostałe postanowienia były realnie negocjowane,

gdyż bezsporne było, że umowa została zawarta na podstawie opracowanego przez bank wzorca. Oznacza to, że postanowienia w zakresie kursów wymiany stosowanych w tabeli nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Sąd nie uwzględnił twierdzeń pozwanego, jakoby powodowie w chwili zawarcia umowy byli informowani o możliwości spłaty kredytu w walucie CHF. Analiza umowy wskazuje wprost, że powodowie nie mieli możliwości spłaty kredytu w CHF.

Zgodnie z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Ponadto zgodnie z brzmieniem art. 4 dyrektywy, nadanym sprostowaniem z 13 października 2016 r. (Dz.Urz.UE. L z 2016 r. Nr 276, poz. 17), nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna. W rezultacie przy dokonywaniu oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia umownego, w tym także oceny indywidualnej, nie ma żadnego znaczenia, w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony. W szczególności nie ma znaczenia, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikają dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Istotne jest jedynie, że nie było żadnych przeszkód, aby z takich uprawnień, mogących naruszać interesy konsumenta, mógł skorzystać (z tych względów bezprzedmiotowe było również prowadzenie postępowania dowodowego na omawiane okoliczności).

W tym miejscu można przywołać uchwałę Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r. (...). Sąd wskazał tam, że przy ocenie charakteru niedozwolonych postanowień decydujące znaczenia mają okoliczności istniejące w chwili zawarcia umowy.

„Klauzule waloryzacyjne” w umowie kredytu spowodowały, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy podlegała wielokrotnemu przeliczaniu z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty przy czym mechanizm ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do tabeli kursów obowiązującej w Banku. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty, zaś powodowie nie mieli na ten kurs żadnego wpływu. Zatem postanowienia, o których mowa, nie były uzgodnione indywidualnie z powodami w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. Jak wynika z przedłożonych dokumentów, powodowie zostali poinformowani o ryzyku zmiany kursu i zadeklarowali zgodę na poniesienie tego ryzyka, jednakże czym innym jest zgoda na poniesienie ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty, a czym innym jest swobodne ustalanie tego kursu przez jedną ze stron.

Kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN. Ponieważ sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank według kryteriów na które powodowie nie mieli żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. np. uzasadnienie wyroku SN w sprawie (...) i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Takie ukształtowanie umowy spowodowało, że po zawarciu umowy strona powodowa miała ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie jej wypłacona, a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku wykonywania umowy określić miał bank.

W tym miejscu należy wskazać, że bezspornym w niniejszej sprawie było również, iż po zawarciu umowy powód zawarł z pozwanym transakcję wymiany walut. Pozwany wskazał, że takie ukształtowanie treści stosunku prawnego wyklucza uznanie ww. postanowień za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta, gdyż powodowie mieli możliwość negocjowania kursu przed wypłaceniem kredytu. Badając kwestię ważności umowy należało to czynić w oparciu o jej postanowienia, w związku z czym bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawało potwierdzenie zawarcia negocjowanej, natychmiastowej transakcji wymiany walut. Powyższe miałyby znaczenie, gdyby zmiany zostały wprowadzone w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, co jednak nie miało miejsca w przedmiotowej sprawie. Ponadto w ocenie Sądu nie mogło dojść do transakcji wymiany walut, skoro powód nie dysponował środkami w walucie CHF, a pozwany wypłacał mu kredyty w złotych polskich. Podkreślić należy, że bank nie oddał do dyspozycji powodów środków w walucie CHF. Zgodnie z umową wypłata kredytu w walucie wymiennej mogła nastąpić wyłącznie w przypadku finansowania zobowiązań kredytobiorcy poza granicami RP oraz w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego.

Zdaniem Sądu umowa, w której to jedna strona ma prawo do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy, prowadzi do wniosku, że postanowienia dotyczące kursu waluty właściwego dla wzajemnych rozliczeń stron były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie (...)). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty wymiennej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

W tym miejscu należy wskazać, że bezspornym w niniejszej sprawie było również, że po zawarciu umowy powód zawarł z pozwanym transakcję wymiany walut. Pozwany wskazał, że takie ukształtowanie treści stosunku prawnego wyklucza uznanie ww. postanowień za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta, gdyż powodowie mieli możliwość negocjowania kursu przed wypłaceniem kredytu. Badając kwestię ważności umowy należało to czynić w oparciu o jej postanowienia, w związku z czym bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawało potwierdzenie zawarcia negocjowanej, natychmiastowej transakcji wymiany walut. Powyższe miałyby znaczenie, gdyby zmiany zostały wprowadzone w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, co jednak nie miało miejsca w przedmiotowej sprawie. Ponadto w ocenie Sądu nie mogło dojść do transakcji wymiany walut, skoro powód nie dysponował środkami w walucie CHF, a pozwany wypłacił kredyt w złotych polskich. Podkreślić należy, że bank nie oddał do dyspozycji powodów środków w walucie CHF. Zgodnie z umową wypłata kredytu w walucie wymiennej mogła nastąpić wyłącznie w przypadku finansowania zobowiązań kredytobiorcy poza granicami RP oraz w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego.

Wyeliminowanie postanowień dotyczących kursu waluty przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w CHF oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a strona powodowa w terminach płatności kolejnych rat powinna je spłacać w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. W ocenie Sądu nie ma możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z aktualnym poglądem wyrażonym w orzecznictwie, klauzulę waloryzacyjną traktuje się jako główne świadczenie kredytobiorcy, gdyż wpływa ona na wysokość tego świadczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r. sygn. akt: (...), legalis nr (...)). Zatem, w odniesieniu do przeliczenia należności stron brak jest możliwości zastępowania niedozwolonych klauzul umownych przepisami o charakterze ogólnym, które są przepisami dyspozytywnymi. Pogląd ten został wypracowany w oparciu o związanie wszystkich sądów Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...) dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...). (...) podtrzymał pogląd, że w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy, skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje. Jedynie w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce

postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym. Wyjątek ten obejmuje sytuacje w której jest zgoda stron na jego zastosowanie oraz okoliczność, że brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi.

Dotychczas, orzecznictwo usuwając z umowy klauzule abuzywne odwoływało się do norm ogólnych prawa cywilnego, zastępując klauzule waloryzacyjną średnim kursem walut obcych prezentowanym przez Narodowy Bank Polski czy też innych kursów walut wskazywanych przez strony w umowie. Zgodnie ze stanowiskiem TSUE nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, gdyż spowodowałoby to ingerencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów. Zresztą, pozostawałoby to także w sprzeczności z bytem klauzuli waloryzacyjnej jako świadczenia głównego kredytobiorcy.

W przedmiotowej sprawie brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.). Zatem należy rozważyć, czy umowa łącząca strony może być utrzymana bez niedozwolonych klauzul, czy też nie jest to możliwe i należy ustalić nieważność umowy. Mając na względzie treść art. 6 ust. 1 dyrektywy (...), niewątpliwie umowa nie może być utrzymana w mocy tylko wtedy, gdy na podstawie pozostałej treści umowy nie da się ustalić praw i obowiązków stron. W ocenie Sądu brak możliwości uzupełnienia umowy po wyeliminowaniu abuzywnych postanowień, powoduje, że nie jest obiektywnie możliwe wykonanie przez obie strony umowy. Zgodnie bowiem z aktualnym orzecznictwem zakwestionowane postanowienia umowne dotyczące mechanizmu przeliczania określają podstawowe świadczenia stron i z tego względu charakteryzują umowę. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomym jest jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji powodów równowartość określonej kwoty CHF w złotych polskich, lecz nie wiadomo według jako miernika ma być wyliczona ta równowartość. Nie jest również wiadomo, jaką kwotę powinni zwrócić kredytobiorcy. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu, która podlega zwrotowi na rzecz Banku, albowiem ustalenie wysokości zobowiązania odnosiło się do kursów walut. Brak jednoznacznego określenia zasad ustalania kursów, a tym samym brak możliwości określenia praw i obowiązków stron oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.). Podnieść należy, że strona powodowa była pouczona o skutkach ustalenia nieważności umowy i zgodziła się na poniesienie konsekwencji z tym związanych.

Z podanych wyżej przyczyn, Sąd na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 69 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 58 k.c. ustalił, że umowa kredytu jest nieważna. O czym orzeczono jak w pkt I sentencji wyroku.

Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia. W konsekwencji, strony, które zawarły nieważną umowę, powinny sobie zwrócić wzajemnie otrzymane świadczenia. Skoro bowiem podstawa tych świadczeń została uznana za nieważną i sprzeczną z prawem, świadczenia te są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c. Zgodnie z nim w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby. Stosownie do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., mającej moc zasady prawnej, jeżeli bez bezskutecznego postanowienia, umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytobiorcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy.

Zatem Sąd kieruje się tzw. „teorią dwóch kondycji”, zakładającą zasądzenie na rzecz kredytobiorcy pełnej sumy kwot spłaconych bankowi z pozostawieniem do osobnego procesu lub do zarzutu potrącenia kwot wypłaconych przez Bank. Powyższe znajduje potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego (...) z 16 lutego 2021 r., zgodnie z którą stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością spłaca kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenie nienależnego (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależne otrzymanej kwoty kredytu.

W niniejszej sprawie powodowie w pozwie żądali zwrotu wszystkich kwot, które zapłacili na rzecz banku w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia wniesienia pozwu, tj. kwoty 104.037,36 zł i kwoty 44.156,59 CHF. Zarządzeniem

doręczonym pozwanemu w dniu 25 kwietnia 2023 r. zobowiązano stronę do podania, czy kwestionuje powyższe żądanie pod względem matematycznej poprawności. W odpowiedzi pozwany nie zakwestionował powyższych kwot. Wskazał jedynie, że nie kwestionuje wysokości kwot spłaconych przez powodów wynikających z zaświadczenia banku z 14.10.2022 r. Pozwany nie wskazał, aby wystąpiły błędy rachunkowe w zakresie żądania głównego.

W związku z tym na podstawie powołanych przepisów zasądono od pozwanego na rzecz powodów kwotę 104.037,36 zł i 44.156,59 CHF tytułem zwrotu świadczeń uiszczonych na rzecz pozwanego w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia wniesienia pozwu (tj. do dnia 10 stycznia 2023 r.).

Sąd uwzględnił zarzut zatrzymania zgłoszony przez pozwanego na podstawie art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. – o czym orzekł w pkt II sentencji wyroku. Wobec ustalenia, że umowa kredytu jest nieważna oraz zasądzenia na tej podstawie zwrotu spełnionych przez powodów świadczeń, pozwanemu przysługuje również roszczenie względem powodów.

Zgodnie z art. 496 k.c. jeżeli wskutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Natomiast stosownie do art. 497 k.c. przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w razie rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej.

Prawo zatrzymania zatem znajduje zastosowanie również w przypadku nieważności umowy wzajemnej - a taka właśnie jest sporna umowa. Wobec tego, roszczenie powodów o zapłatę kwoty 104.037,36 zł i 44.156,59 CHF i roszczenie pozwanego o zwrot kwoty 203.633,06 zł, są świadczeniami wzajemnymi. Roszczenia stron nie są przedawnione.

Świadczeniem pozwanego na rzecz powodów była wypłata kwoty 203.633,06 zł, a zatem może on domagać się zwrotu świadczenia w takiej wysokości. Z tych przyczyn Sąd uwzględnił zarzut zatrzymania zgłoszony przez pozwanego.

O obowiązku zapłaty odsetek orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Sąd orzekł o obowiązku zapłaty odsetek od dnia wyrokowania tj. od 13 marca 2024 r. do dnia zapłaty. Do dnia wyrokowania powodowie jako konsumenci mogli po pouczeniu Sądu wyrazić chęć kontynuowania umowy i cofnąć powództwo. Tak więc ostatecznie dopiero z tą chwilą pozwany znalazł się w opóźnieniu.

W pozostałym zakresie roszczenie o odsetki oddalono jako pozbawione podstaw.

Z tych przyczyn na podstawie powołanych przepisów orzeczono jak w pkt I, II i III wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. W przedmiotowej sprawie powodowie w zasadniczej części wygrali sprawę (ulegli żądaniu pozwu jedynie w zakresie żądania odsetek). Dlatego pozwany zobowiązany jest zwrócić przeciwnikowi wszystkie niezbędne koszty do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na zasądzoną kwotę składa się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10.800 zł. W związku z tym, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Przy czym, zasądzone również w trybie art. 98 § 1¹ k.c. odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.